

УДК 342 (100)

Мартинюк Р. С.*кандидат політичних наук,**доцент кафедри державно-правових дисциплін**(Національний університет «Острозька академія»)*

ОРГАНИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В СИСТЕМІ ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ

Можливості впливу органів спеціалізованого конституційного контролю на діяльність глави держави, парламенту й уряду засвідчують їх особливу роль у державному механізмі. Згаданий вплив обумовлений тим фактом, що в континентальній моделі конституційного правосуддя єдиний орган конституційної юрисдикції є одним із вищих органів державної влади, який уповноважений визначати конституційно-правові межі діяльності інших вищих органів держави, конкретизувати їх повноваження (права й обов'язки), а також виносити загальнообов'язкові рішення про визнання актів, виданих цими органами, неконституційними [1, 8].

По суті, роль органів конституційної юрисдикції в державному механізмі визначається юридичними характеристиками самої конституції. Тому визначення цих органів як позаполітичних і максимально дистанційованих від реального політичного процесу водночас не заперечує того очевидного факту, що, внаслідок особливостей юридичної природи своїх актів, органи спеціалізованого конституційного контролю

© Мартинюк Р. С., 2016

© Національний університет «Острозька академія», 2016

-
- Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

справляють на державно-владні відносини суттєвий вплив. Найчастіше об'єктом інтерпретаційної діяльності відповідних органів є норми основного закону держави. Конституція має найвищу юридичну силу. Принцип верховенства конституції вимагає, щоб закони й інші нормативно-правові акти приймалися на основі конституції та відповідали їй (на що вказує, зокрема, ч. 2 ст. 8 Конституції України). З огляду на особливості природи правових позицій органу конституційної юрисдикції потрібно вважати, що наведений принцип повною мірою розповсюджується і на його інтерпретаційні акти. Останні, однак, не лише ґрунтуються на положеннях основного закону, але й «приймають» на себе юридичні характеристики конституційних норм, які вони тлумачать [2, 51] і разом з якими вони застосовуються. Згадана обставина зумовлює вищу юридичну силу актів органів конституційної юрисдикції та імперативне значення сформульованих у цих актах правових позицій для решти вищих органів держави.

Фактично застосування норм конституції в конституційно-правових відносинах не може здійснюватися без урахування, чи, тим більше, всупереч правовим позиціям органу конституційної юрисдикції [3, 27]. Сама процедура конституційного контролю завершується виконанням рішення конституційного суду іншими органами державної влади [4, 55]. Таким чином, здійснюючи «негативну правотворчість» й інтерпретаційну діяльність, органи конституційної юрисдикції безпосередньо впливають на правозастосовну практику й опосередковано – на процес нормотворення «підконтрольних» їм суб'єктів. У цьому відображається визначальна риса функціональної природи органів спеціалізованого конституційного контролю та їх компетенційних взаємозв'язків із політичними органами державної влади.

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

Основними формами впливу органу конституційної юрисдикції на діяльність інших вищих органів держави є здійснення ним повноважень, пов'язаних із контролем за конституційністю актів цих органів та гарантуванням принципу поділу влади, зокрема, шляхом вирішення компетенційних спорів, здійснення повноважень, пов'язаних із притягненням до конституційно-правової відповідальності вищих органів державної влади (вищих посадових осіб держави) за порушення конституції, та вироблення правових позицій, які мають імперативне, зобов'язуюче значення в діяльності усіх вищих органів державної влади.

Повноваження органів конституційного контролю щодо перевірки конституційності правових актів вищих органів держави є ключовим напрямом їх впливу на діяльність цих органів. Визнаючи акт певного органу державної влади неконституційним, конституційний суд тим самим припиняє дію цього органу на інші елементи державного механізму та суспільство в конкретному випадку [5, 22]. Право органів конституційної юрисдикції здійснювати так звану негативну правотворчість, припиняючи, як можливий результат відповідної перевірки, чинність неконституційних правових актів (їх окремих положень), є універсальним і передбачене конституціями всіх демократичних країн. Право скасовувати неконституційні правові акти як титульне повноваження органу конституційної юрисдикції в конституційному тексті визначається першим серед інших. Конституція України, зокрема, починає визначення компетенції органу конституційного контролю з положення про те, що «до повноважень Конституційного Суду України належить ... вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність): законів та інших правових актів Верховної Ради України; актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України; правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим».

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

Об'єктом спеціалізованого конституційного контролю звичайно є акти вищих органів державної влади – суб'єктів, чия правотворчість та правозастосовна практика є найбільш значущими в механізмі реалізації основного закону держави. Водночас серед усієї сукупності нормативно-правових актів – наслідків правотворчої діяльності вищих органів державної влади, найважливішим об'єктом спеціалізованого конституційного контролю є акти законодавчого органу. Значення законів парламенту як базисних, системоутворюючих нормативних актів саме по собі вимагає особливих спеціалізованих і, безумовно, відособлено інституціоналізованих форм конституційного контролю. Необхідність ефективного конституційного контролю за нормотворчою діяльністю парламенту особливо загострюється у зв'язку з небезпекою деструктивного впливу політичних партій на державний механізм у країнах із парламентарною та змішаною республіканською формами правління.

Загроза підміни в діяльності органів державної влади загальнонаціональних інтересів корпоративними партійними інтересами вимагає особливих превентивних конституційно-правових засобів. Саме тому конституційний контроль за діяльністю вищих органів держави і, особливо, парламенту, набуває особливої значущості в парламентарних та змішаних республіках. У ситуації, коли парламентська більшість та сформований нею уряд представлені однією політичною силою чи блоком союзних політичних сил, що є конститутивною рисою будь-якого різновиду парламентаризму, виникає особлива загроза «розмивання принципів, первинно закладених у концепції поділу влади» [6, 128]. Така загроза, по суті, неминуха за будь-якої форми правління, якщо демократичні інститути слабкі, а виборча система побудована на основі принципу «переможець отримує все». Якщо в умовах президентської

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

форми правління небезпечним наслідком застосування мажоритарної системи відносної більшості може стати обрання президента – представника реакційної політичної сили, то в умовах парламентарної і змішаної республіканської форм правління – контроль з боку такої політичної сили над парламентом й урядом [7]. Є, однак, очевидним, що застосування інших виборчих систем, аніж тих, що ґрунтуються на принципі «переможець отримує все», у багатьох випадках у «чистому вигляді» неможливе з огляду на стан розвитку громадянського суспільства та його атрибуту – партійної системи країни. У будь-якому разі виборча система не є самодостатньою гарантією збереження демократії, і дотримання принципу поділу влади завжди є результатом комплексу засобів. В умовах демократичної організації державної влади, характерної для парламентарної та змішаної республіканської форм правління, нівелювання принципу поділу влади вірогідне в ситуації партійної «одноколірності» президента і парламентської більшості, а, відповідно, й уряду. У такому випадку відновити порушений баланс галузей влади покликаний орган конституційного контролю.

У характеристиці компетенційних взаємозв'язків органу конституційної юрисдикції з іншими вищими органами державної влади важливе значення має дискусійне питання про його право визнавати неконституційними самі дії владарюючих суб'єктів. Орган конституційного контролю здійснює перевірку конституційності актів вищих органів державної влади, якими звичайно оформляються їхні відповідні дії. Звідси обґрунтовано вважати, що об'єктом конституційного контролю повинні бути й самі дії органів державної влади, чия конституційність викликає сумнів, навіть якщо такі дії не супроводжуються нормотворчістю. Зразки відповідної практики ми фактично спостерігаємо в тих випадках, коли орган конституційної

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

юрисдикції виявляється причетним до відсторонення від посади президента республіки в порядку здійснення процедури імпічменту. Об'єктом конституційного контролю є дії органів державної влади також у випадку, коли орган конституційної юрисдикції здійснює формальний конституційний контроль (контроль за дотриманням процедури прийняття акта). Вбачається, однак, очевидним, що право органу конституційної юрисдикції оцінювати конституційність дій владарюючих суб'єктів повинно набути універсального характеру й охоплювати всю сферу діяльності вищих органів державної влади. Природно, що безпосередня конституційна визначеність згаданого права поклала б край сумнівам щодо можливості включення до об'єкта конституційного контролю і тих дій органів державної влади, які не супроводжуюся їх відповідною нормотворчістю.

Виняткова роль органів конституційної юрисдикції у механізмі реалізації принципу поділу влади визначається їх функціональною природою: компетенційні спори є головною складовою предмету конституційного правосуддя. До того ж у ході своєї інтерпретаційної діяльності органи конституційної юрисдикції формують основи національної доктрини поділу влади, наповнюючи узагальнені конституційні положення конкретизованим змістом. З огляду на це важко переоцінити роль конституційного правосуддя у гарантуванні конституційно визначеної структурно-функціональної організації державної влади. Діяльність органів спеціалізованого конституційного контролю перешкоджає спробам відповідних «влад» перевищити свої повноваження, втрутитися в компетенцію одна одної [8, 8].

Функція забезпечення поділу влади опосередковано обумовлюється головним завданням діяльності органу спеціалізованого конституційного контролю – гарантувати верховенство основного закону в системі

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

національних правових актів. Вирішуючи спори між вищими органами держави про межі їхньої конституційної компетенції у процесі здійснення конституційного нормоконтролю, орган конституційної юрисдикції виконує роль арбітра в конфліктах між галузями влади, гарантуючи збереження їх конституційно встановленої збалансованості [9, 197].

Таким чином, роль органів спеціалізованого конституційного контролю у гарантуванні принципу поділу влади є важливим аспектом їх впливу на діяльність вищих органів держави. Реалізація конституційних норм у діяльності вищих органів державної влади сама по собі робить безпосередній запит на конституційне правосуддя як форму подолання конфліктів, що об'єктивно виникають у процесі цієї діяльності. Тому дотримання принципу поділу влади в діяльності вищих органів держави конституційні суди забезпечують насамперед у процесі розгляду компетенційних спорів (спорів про межі компетенції) між цими суб'єктами. Вирішення конституційних конфліктів між вищими органами державної влади у формі конституційного правосуддя забезпечує відповідність реальних відносин цих органів конституційній моделі їх компетенційних взаємозв'язків.

Компетенційні спори, з огляду на техніко-юридичні особливості основного закону держави, зокрема, узагальненість викладу його положень, є об'єктивно неминучими. Такі спори, по суті, стають стимулом до розвитку відповідних конституційно-правових відносин [10, 72]. Якщо конституційно-правовий спір не спричинений суто суб'єктивними чинниками в діяльності органу державної влади (посадової особи), він свідчить про виникнення нової конституційно-правової реальності, яка потребує правового врегулювання за змістом конкретних конституційно-правових норм чи принципів. Водночас в основі виникнення компетенційних спорів може лежати не потреба тлумачення (уточнення,

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

конкретизації, з'ясування смислу) конституційних норм, а суто політичні чинники: компетенційні спори виникають за результатами перебігу політичного процесу, головні учасники якого (вищі органи держави) намагаються легітимувати і легалізувати свої дії, вдаючись до зручного для них (суб'єктивного) тлумачення і застосування конституційних норм [11, 71].

Роль органу конституційної юрисдикції як гаранта конституційно визначених меж діяльності органів державної влади яскраво відображена в наявних проблемах державно-правового життя країн пострадянського простору. Однією з таких проблем є постійні намагання вищих органів держави вдатися до власного довільного тлумачення (а відповідно, і порушення) норм конституції у процесі здійснюваної ними правотворчості та правозастосовної діяльності. Зміст такого суб'єктивного тлумачення норм основного закону визначається політичними цілями владарюючих суб'єктів.

Ситуація неоднозначного (множинного) застосування положень конституції вищими органами державної влади чи судами загальної юрисдикції може виникати і за відсутності політичного інтересу; вона може бути зумовлена і низьким рівнем правової культури відповідних посадових осіб та складністю узагальнено врегульованих конституцією державно-владних відносин.

Суб'єктивне тлумачення норм конституції вищими органами державної влади, які б мотиви не лежали в його основі – явище неприпустиме, оскільки ставить під сумнів принцип поділу влади та принцип верховенства закону, які вимагають, щоб діяльність усіх органів державної влади була зв'язана правом і здійснювалася в межах нормативних приписів.

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

Не викликає сумнівів, що сама ідея рівного права галузей влади на тлумачення конституції створює інтелектуальне підґрунтя анархії [12, 25]. Наслідки застосування цієї ідеї цілком очевидні: відсутність офіційно визначеного тлумачення конституційних норм може спричинити (і спричиняє) випадки, коли за юридично однакових умов у справах однієї і тієї ж категорії положення конституції і законів застосовуватимуться по-різному, неоднаково в державно-правовій практиці, породжуючи компетенційні спори.

У правовій державі механізм розв'язання суперечностей, що виникають у процесі взаємодії органів державної влади, визначений конституційно. Елементом такого механізму є діяльність органів конституційної юрисдикції, які уповноважені вирішувати компетенційні спори між органами державної влади у формі так званої негативної правотворчості, скасовуючи неконституційні акти (їхні норми) за відповідними зверненнями.

Важливим превентивним засобом, що мінімізує втручання органів державної влади в компетенцію один одного, є формування органом конституційної юрисдикції однозначного, офіційно визначеного розуміння норм основного закону. Таке загальнообов'язкове розуміння конституції досягається засобом її офіційного тлумачення. Офіційне тлумачення конституції, викликаючи уніфіковане (завжди і всюди однакове) застосування її положень, перешкоджає виникненню компетенційних спорів. Тому крім безпосереднього розв'язання спорів про компетенцію між органами державної влади, органи конституційної юрисдикції стосовно цих спорів виконують і превентивну функцію.

Таким чином, наявність у державно-правовому житті країни конституційних конфліктів зумовлює потребу в існуванні незалежного органу спеціалізованого конституційного контролю, який, виконуючи роль

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

учасника системи стримувань і противаг, засобом «негативної правотворчості» та інтерпретаційної діяльності забезпечував би взаємодію вищих органів держави в межах їх конституційних повноважень.

Фактично здійснення конституційного контролю за відповідністю нормам основного закону актів (дій) вищих органів державної влади у процесі їх владарювання є чи не найважливішою передумовою реального існування конституційно встановленої організації державної влади. Це вказує на те, що орган конституційної юрисдикції є гарантом таких фундаментальних конституційних цінностей, як принцип верховенства права, невідчужувані права людини та принцип поділу влади.

Важливим елементом структурно-функціональної організації державної влади є конституційно-правова відповідальність вищих органів держави (вищих посадових осіб держави). Тому аналіз форми правління потребує також урахування повноважень органів конституційної юрисдикції, пов'язаних із притягненням до конституційно-правової відповідальності вищих органів державної влади (вищих посадових осіб держави) за порушення конституції (деякі основні закони вживають терміни «грубе», «умисне», «серйозне порушення конституції») або в інших випадках, передбачених законом. У країнах англосаксонської правової системи суб'єктами конституційно-правової відповідальності, що настає за порушення конституції, є глава держави, члени уряду, судді. У країнах континентально-правової системи її суб'єктом, за нечастими винятками, є президент, а типовою формою його конституційно-правової відповідальності – процедура імпічменту, учасником якої є орган спеціалізованого конституційного контролю. Відповідні повноваження конституційного суду передбачені основними законами більшості країн континентально-правової системи.

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

Окремою формою впливу органів конституційної юрисдикції на організацію та діяльність інших вищих органів держави є вироблення ними власних правових позицій – аргументованих доктринально-нормативних висновків, установок і правових оцінок, які набувають обґрунтування у процесі здійснення органами конституційної юрисдикції конституційного нормоконтролю [13, 70].

Будучи вираженням вищих конституційних цінностей, правові позиції органу конституційної юрисдикції виявляють доктринально-нормативну природу [14, 31, 32] й формують своєрідне «право принципів». Згадана природа правової позиції виражається в тому, що одного разу сформульована у відповідному інтерпретаційному акті правова позиція набуває загальнонормативного значення і надалі може неодноразово застосовуватися поза зв'язком з обставинами справи, з приводу якої конституційним судом було прийняте рішення [15, 8, 14].

Оскільки правова позиція органу конституційної юрисдикції виражає доктринальний рівень правової компетентності, її юридична сила, вбачається, не може залежати від чинності самого інтерпретаційного акту, у якому вона сформульована.

Очевидним є також те, що можливість вищих органів державної влади, чий акти є об'єктом конституційного контролю, «нейтралізувати» рішення органу конституційної юрисдикції шляхом прийняття нового акту потребує суттєвих застережень. Вищі органи держави не можуть засобом правотворення заперечувати правові позиції органу конституційної юрисдикції. Принцип верховенства права вимагає, щоб вищі органи держави здійснювати свою нормотворчу діяльність у межах правових позицій органу конституційної юрисдикції, виражених у його актах, які безпосередньо стосуються предмету нормотворчої діяльності відповідних органів влади. Парламент, президент та уряд можуть здійснювати

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

нормотворчу діяльність, зокрема, у формі деталізації і конкретизації певних конституційних положень, будучи зв'язаними правовими позиціями органу конституційного контролю, виведеними із цих само положень. Це, зокрема, передбачає, що правова позиція органу конституційної юрисдикції не може втратити юридичної значущості внаслідок повторного прийняття того ж самого чи навіть подібного за змістом акта [16, 70]. Визнати за будь-яким органом державної влади, акти якого є об'єктом конституційного нормоконтролю, право продовжувати дію неконституційних норм шляхом прийняття нових за формою, але старих за змістом правових актів замість тих, чия чинність була припинена органом конституційної юрисдикції, означатиме не що інше як можливість відповідних владарюючих суб'єктів у такий спосіб виводити видані ними акти за межі конституційного контролю [17, 26].

Таким чином, принципи права, які безпосередньо сформульовані органом конституційної юрисдикції у його актах чи впливають із загального смислу його правових позицій, є специфічними джерелами права. Не спричиняючи правовідносин безпосередньо, правові позиції конституційних судів та їм подібних органів водночас мають вищу юридичну силу й імперативне значення для всіх суб'єктів, наділених нормотворчими та правозастосовними повноваженнями [18, 23-27]. Будучи важливим джерелом конституційно-правового регулювання, правові позиції органів конституційної юрисдикції впливають не лише на безпосередню діяльність відповідних органів державної влади, але й на розвиток правових основ їх організації та функціонування. Зокрема, у своїх правових позиціях органи спеціалізованого конституційного контролю розвивають і конкретизують узагальнені за змістом конституційні положення про вищі органи державної влади, виробляють як загальні підходи до їх взаємодії на основі принципу поділу влади, так і

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

спеціальні правила щодо функціонування кожного з цих органів та законодавчого уточнення їх конституційного статусу [19, 186, 187]. Згаданий вид правотворчості є об'єктивним наслідком, а не безпосередньою метою реалізації органом конституційної юрисдикції його функції забезпечення верховенства основного закону.

За умови реального дотримання правових позицій органу конституційної юрисдикції у правотворчій і правозастосовній діяльності вищих органів державної влади, вони справляють суттєвий вплив на функціонування державного механізму. Засобом своїх правових позицій орган конституційного контролю забезпечує відповідність актів та дій відповідних владарюючих суб'єктів конституційним приписам, зокрема, визначає обсяги, межі і цілі реалізації ними владних повноважень. Попри те, що органи конституційної юрисдикції не здійснюють правотворчої діяльності у її класичній формі і не заповнюють прогалини в позитивному праві, багато складних питань взаємодії вищих органів держави, не уточнених на конституційному рівні і не вирішених законодавчо, можуть бути розв'язані в рамках процедури конституційного судочинства шляхом тлумачення конституційних норм і вироблення відповідних правових позицій [19, 221].

Список використаних джерел

1. Верманн Г. Введение / Г. Верманн // Закон о федеральном конституционном суде. – Бонн: ИНТЕР НАЦИОНЕС, 1996. – 133 с.
2. Саликов М. Правовые позиции Конституционного Суда Российской Федерации: понятие и система / М. Саликов // Правоведение. – 2003. – № 5. – С. 49-59.

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

3. Селіванов А. Верховенство права в конституційному правосудді: Аналіз конституційної юрисдикції / А. Селіванов. – К., Х.: Акад. прав. наук України, 2006. – 136 с.
4. Чубар Л. Обов'язок державних органів виконувати рішення Конституційного Суду / Л. Чубар // Вісник Конституційного Суду України. – 2001. – № 5. – С. 56-59.
5. Симонишвили Л. Формы правления: история и современность / Л. Симонишвили. – М.: Флинта: МПСИ, 2007. – 280 с.
6. Клишас А. Конституционный контроль и конституционное правосудие зарубежных стран. Сравнительно-правовое исследование / А. Клишас. – М.: Междунар. отношения, 2007. – 496 с.
7. Горовиц Д. Различия демократий / Д. Горовиц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.russ.ru>
8. Воеводина Т. Конституционный Суд Российской Федерации как гарант реализации принципа «системы сдержек и противовесов» в системе разделения властей Российской Федерации / Т. Воеводина // Вестник Российской правовой академии. – 2009. – № 3. – С. 7-12.
9. Юдин Ю. Модели конституционного правосудия / Ю. Юдин // Сравнительное конституционное право. Монография / Под ред. А. И. Ковлера, В. Е. Чиркина, Ю. А. Юдина. – М.: Манускрипт, 1996. – 729 с.
10. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні: Монографія / А. Єзеров. – Одеса: Юридична література, 2008. – 240 с.
11. Селіванов А. Конституційна юрисдикція: поняття, зміст, принцип верховенства права, правові позиції по справах прав людини і конституційних конфліктів у сфері публічної влади / А. Селіванов. – К.: Ін Юре, 2008. – 120 с.

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

12. Ваславский Я. Конституционные условия демократии: Сравнительный анализ: Монография / Я. Ваславский. – М.: МГИМО-Университет, 2008. – 120 с.
13. Бондар М. Між Сциллою і Харибдою: Конституційний Суд у системі поділу влади / М. Бондар // Конституційний Суд у системі органів державної влади: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали міжнар. конф., м. Київ, 16 травня 2008 р. – К.: Ін Юре, 2008. – 568 с.
14. Бондарь Н. Конституционный Суд России: не «квазисуд», а больше, чем суд / Н. Бондарь // Журнал конституционного правосудия. – 2010. – № 3. – С. 28-34.
15. Кажлаев С. Генезис правовых позиций Конституционного Суда Российской Федерации / С. Кажлаев // Журнал российского права. – М. – 2007. – № 3. – С. 8-14.
16. Лучин В., Доронина О. Жалобы граждан в Конституционный Суд Российской Федерации / В. Лучин, О. Доронина. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. – 260 с.
17. Розвиток публічного права в Україні (доповідь за 2007-2008 роки) / [за заг. ред. Н. В. Александрової, І. Б. Коліушка]. – К.: Конус-Ю, 2009. – 584 с.
18. Шевчук С. Нормативність актів судової влади: від правоположення до правової позиції / С. Шевчук // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 9. – С. 23-27.
19. Перчаткина С. Институты представительной демократии в практике Конституционного Суда Российской Федерации / С. Перчаткина // Конституционно-правовые основы народовластия в России и Украине: сб. науч. трудов. – Х.: Право, 2012. – 296 с.

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

Мартинюк Р. С.

Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави

У науковій статті розкривається роль органів спеціалізованого конституційного контролю в державному механізмі, їх компетенційні взаємозв'язки з іншими вищими органами державної влади. Досліджуються такі форми впливу органу конституційної юрисдикції на діяльність інших вищих органів держави як здійснення ним повноважень, пов'язаних із контролем за конституційністю актів цих органів та гарантуванням принципу поділу влади, зокрема, шляхом вирішення компетенційних спорів, здійснення повноважень, пов'язаних із притягненням до конституційно-правової відповідальності вищих органів державної влади (вищих посадових осіб держави) за порушення конституції, та вироблення правових позицій, які мають імперативне, зобов'язуюче значення в діяльності усіх вищих органів державної влади.

Ключові слова: механізм держави, повноваження, компетенційні взаємозв'язки, органи конституційної юрисдикції, вищі органи державної влади, компетенційні спори, «негативна правотворчість», інтерпретаційна діяльність органів спеціалізованого конституційного контролю, правові позиції органів конституційної юрисдикції.

Мартынюк Р. С.

Органы конституционной юрисдикции в системе высших органов государства

В научной статье раскрывается роль органов специализированного конституционного контроля в государственном механизме, их компетенционные взаимосвязи с другими высшими органами государственной власти. Исследуются такие формы воздействия органа

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

конституционной юрисдикции на деятельность других высших органов государства как осуществление им полномочий, связанных с контролем за конституционностью актов этих органов и обеспечением принципа разделения властей, в частности, путем решения компетенционных споров, осуществление полномочий, связанных с привлечением к конституционно-правовой ответственности высших органов государственной власти (высших должностных лиц государства) за нарушение конституции, выработка правовых позиций, которые имеют императивное, обязывающее значение в деятельности всех высших органов государственной власти.

Ключевые слова: механизм государства, полномочия, компетенционные взаимосвязи, органы конституционной юрисдикции, высшие органы государственной власти, компетенционные споры, «негативное правотворчество», интерпретационная деятельность органов специализированного конституционного контроля, правовые позиции органов конституционной юрисдикции.

Martyniuk R. S.

Bodies of Constitutional Jurisdiction within the System of the Supreme Authorities of the State

The article reveals the role of the bodies of specialized constitutional control in the state mechanism, their competence interrelations with the other supreme authorities of the state power. Such forms of impact of the body of constitutional jurisdiction on the activity of the other supreme authorities of the state power as exercising of its powers related to the control of the constitutionality of acts of the mentioned authorities as well as control of ensuring separation of powers by solving disputes regarding competence in particular, exercising powers connected with bringing to the constitutional and legal responsibility the supreme authorities of the state power (the highest-level

▪ Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

leaders) for violation of the Constitution, developing legal views which have imperative and obligatory meaning in the activity of all supreme authorities of the state power, have been investigated by the author.

Keywords: state mechanism, powers, competence interrelations, bodies of the constitutional jurisdiction, supreme authorities of the state power, disputes regarding competence, «negative law-making», interpretative activity of the bodies of specialized constitutional control, legal positions of the bodies of constitutional jurisdiction.

-
- Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави / Р. С. Мартинюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.